

Post la pogromoj en 1882, Ludoviko inklinis al cionismo, celanta krei judan ŝtaton unue eble en Ameriko, poste en Palestino (vidu ĉap. 3). Pro diversaj kialoj (multlingvismo, nekongruaj ideologioj, nesufiĉa teritorio k.a.) li tamen prefere esperis pri la futuro de la judoj en sekura diasporo sen religiaj kaj lingvaj problemoj, tial li transiris al hilelismo (religia kaj filozofia doktrino de la rabeno Hilel pri pacama kunvivado), surbaze de kiu li ellaboris propran interpretadon, nomatan *homaranismo*. La ĉefa punkto de lia „Deklaracio pri homaranismo” estis: *Mi estas homo, kaj la tutan homaron mi rigardas kiel unu familion; la dividitecon de la homaro en diversajn reciproke malamikajn gentojn kaj gentreligiajn komunumojn mi rigardas kiel unu el la plej grandaj malfeliĉoj, kiu pli aŭ malpli frue devas malaperi kaj kies malaperon mi devas akceladi laŭ mia povo*. La ideo de komuna universala, internacia kaj neŭtrala lingvo tial iĝis grava parto de la homaranismo.

8.2. La movado

Grandan meriton por la stabiligo de planlingvo havas la organizita movado, kiu helpas krei la lingvan komunumon. La movado de Esperanto organiziĝis laŭ la modelo elprova por la movado de Volapük, inklude de ekzisto de himno kaj simbolo. La unua Esperanto-klubo estis tiu de Nurenbergo, fondita kiel volapükista en 1885 kaj transirinta al Esperanto en 1888. Sekvontjare ĝi komencis eldoni la unuan revuon en Esperanto, nomatan *La Esperantisto*. Tiu ĉi estis ege grava por fiksi la lingvon, ĝian stilon kaj ortografion. La literaturaj tekstoj, tradukitaj aŭ originale verkitaj de Zamenhof por la revuo, starigis la bazon por la posta legolibro *Fundamenta Krestomatio*. Tamen, la laboro por Esperanto kaŭzis al Zamenhof problemojn, ĉefe financajn, ĉar li pro okupiĝo pri sia lingvo dediĉis malpli da tempo al sia profesio kaj ne perlaboris sufiĉe por vivteni sian familion, eĉ se lia bopatro finance subtenis lin. La revuo „La Esperantisto” ĉesis aperi en 1895 pro cenzuraj kaj financaj problemoj. Samjare tamen ekaperis en Svedio la revuo *Lingvo Internacia*, kiu ekzistis ĝis la unua mondmilito.

Intertempe, la nova lingvo trovis fruktodonan grundon en Francio. Instruisto Louis de Beaufront fondis en 1898 la *Societon por la Propagando de Esperanto* kun dulingva revuo *L'Espérantiste* (La Esperantisto). En la propagado li emfazadis la facilan lerneblon kaj la praktikan utilon de la internacia lingvo. Li sukcese varbis kelkajn francajn intelektulojn, kies prestiĝo multe subtenis la publikan opinion pri Esperanto, ekz. Théophile Cart (prezidanto de la Lingvistika Asocio en Parizo), Émile Boirac (rektoro de la Universitato de Grenoblo), generalo Hippolyte Sebert (membro de la Akademio de Sciencoj) kaj profesoro Carlo Bourlet, kiu peris al Zamenhof kontrakton kun la granda pariza eldonejo *Hachette*, paganta tantiemojn. Hachette eldonis revuon nomatan *La Revuo*, en kiu publikiĝis tradukoj de la plej famaj verkoj de la monda literaturo.

Renovigo de la kontrakto en 1903 ebligis al Zamenhof plene okupiĝi pri Esperanto. Ĝi disvastiĝis el Francio al Belgio, franca parto de Svislando, francaj kolonioj kaj poste al okcidenta Eŭropo. En 1905 jam ekzistis trideko da Esperanto-periodaĵoj kaj samjare okazis en Boulogne-sur-Mer (Bulonjo-ĉe-maro) la unua *Universala Kongreso de Esperanto* (UK) kun 688 partoprenantoj el dudeko da landoj kaj Esperanto kiel la sola laborlingvo (diference de la unua kongreso de Volapük, kie oni ankoraŭ multe parolis germane). La kongreso aprobis *Deklaracion pri la esenco de Esperantismo* kaj starigis la